

TORDAI CSABA*

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI ESETJOG HATÁSA A RENDES BÍRÓI ÍTÉLETEKRE AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG ÉS A KÉPMÁSHOZ VALÓ JOG TERÜLETÉN

1. AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁSKÖREINEK VÁLTOZÁSA

Az Alkotmánybíróság hatásköreinek karaktere az Alaptörvény és az *Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény* (Abtv.) 2012. január 1-jei hatálybalépésével megváltozott. Az alkotmányozó hatalom megteremtette az Alkotmánybíróság hatáskörét az alaptörvény-ellenes bírói ítéletek megsemmisítésére, míg jelentősen szűkítette az utólagos normakontroll kezdeményezésére jogosultak körét. Mindennek eredményeként a testület működése során az utólagos normakontroll addigi domináns szerepét az egyedi jogsérelmet szenvedettek által mind jogszabállyal, mind bírói döntéssel szemben előterjeszhető alkotmányjogi panasz eljárás vette át.

Ez a változás átrendezte az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok közötti viszonyt, mivel a bírói ítéletek feletti alkotmánybírósági felülvizsgálat lehetőségének megteremtése – legalábbis elvi szinten – kikényszeríti az alkotmányjogi szempontok rendes bírói gyakorlatban való érvényesülését.

Az alábbiakban az azóta eltelt időszak vonatkozásában azt vizsgálom, hogy két emblemikus problémakört illetően miként hatottak az alkotmánybíróság döntései a rendes bírósági gyakorlatra, illetve e hatás esetleges különbözőségeit milyen szempontok indokolhatták.

2. A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMERÉSÉHEZ ÉS TERJESZTÉSÉHEZ VALÓ JOG

Az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében elismert, a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való joggal kapcsolatos alkotmányjogi panaszok elbírálása váltotta ki 2012 után talán a legnagyobb elismerést az Alkotmánybíróság számára. Ezek közül több határozat foglalkozott a döntés megalapozását szolgáló közérdekű adatok nyilvánosságának korlátozásával. Ez a témakör az információszabadság témáján belül azért különösen alkalmas az alkotmánybírósági gyakorlat és a rendes bíróságok ítélkezése közötti kapcsolat elemzésére, mert számos ítélet foglalkozik a döntés-előkészítő adatok nyilvánosságával.

* Ügyvéd.

2.1. A döntés megalapozását szolgáló adatok nyilvánosságának kérdésével már az Alaptörvény hatálybalépése előtt is foglalkozott az Alkotmánybíróság, azonban az akkori hatásköri jellegzetességeire figyelemmel ezt utólagos normakontroll keretében tette, így elsősorban a jogalkotó számára keletkeztetett arra irányuló kötelezettséget, hogy absztrakt jogszabályi szinten teremtsen egyensúlyt a konkuráló alkotmányos értékek között.

Az Alkotmánybíróság a döntés-előkészítő adatok nyilvánosságával elsőként a 34/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglalkozott, rámutatva, hogy „garanciális intézménye a köztisztviselői munka színvonalának és hatékonyságának, hogy a köztisztviselők döntés-előkészítése szabadon, informálisan és a nyilvánosság nyomásától mentesen folyik. Ezért az aktanyilvánosság a közbülső munkaanyagokra nem, hanem csak a végeredményre vonatkozik” (ABH 1994, 177., 190–191.).

Ezt a megállapítást a későbbiekben árnyalta a 12/2004. (IV. 7.) AB határozat, amely megkülönböztette egymástól a döntés-előkészítő adatok nyilvánosságának korlátozhatóságát a döntés meghozatala előtti és utáni időszak vonatkozásában. Ez a határozat a döntés meghozatala előtt lényegében az adott szerv vezetőjének diszkrétójától tette függővé az ilyen közérdekű adatok megismerhetőségét, ugyanakkor előírta, hogy a döntés meghozatala után csak akkor indokolható a nyilvánosság korlátozása a döntés-előkészítő adatok tekintetében, ha azok nyilvánosságra kerülése bizonyíthatóan veszélyezteti a közfeladat ellátását, állami feladat külső befolyástól mentes gyakorlását – vagyis a döntéshozatali eljárás integritását (ABH 2004, 217, 228.). Mivel az akkor hatályos, *a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény* (Avtv.) ennek biztosítására nem tartalmazott megfelelő garanciákat, a testület mulasztásban megnyilvánuló alkotmányelleneséget állapított meg. Ezt a helyzetet a jogalkotó akként orvosolta, hogy az Avtv.-be egy új 19/A. §-t illesztett be, amelynek (1) bekezdése a döntés meghozatalát megelőző időszakra fenntartotta az adatkezelő diszkracionális jogát a döntés-előkészítő adatok nyilvánossága tekintetében, míg a (2) bekezdés előírta, hogy a döntés megalapozását szolgáló eljárás során keletkezett adat kiadása a döntés meghozatalát követően csak akkor tagadható meg, ha az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné. Ezt a körülményt pedig az Avtv. 21. § (2) bekezdése alapján az adatkezelőnek kellett bizonyítania.

Az Avtv.-t felváltó, *az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény* (Infotv.) ezt a szabályozási megoldást fenntartotta, azonban mind a döntés megalapozását szolgáló adatok esetén a döntés meghozatalát megelőzően érvényesülő [Infotv. 27. § (5) bekezdés], mind általánosságban a nyilvánosság korlátozására alkalmas adatkezelői mérlegeléssel [Infotv. 30. § (5) bekezdés] kapcsolatban kimondta, hogy annak során az adat megismeréséhez és a megismerhetőség kizárásához fűződő közérdek súlyát mérlegelni kell, a megismerhetőség alapját pedig szűken kell értelmezni.

2.2. A közérdekű adatok megismeréséhez való joggal összefüggő, 2012 utáni alkotmánybírói döntések sorát a 21/2013. (VII. 19.) AB határozat (ABh1.) nyitotta meg, amelynek jelentőségét különösen az adta, hogy az Alaptörvény és az új Abtv. hatálya alatt elsőként foglalkozott az információszabadság kérdésével. A határozat tartalmi értelemben nem hajtott végre jogkiterjesztést, hanem lényegében megismételte a 12/2004. (IV. 7.) AB határozatban foglalt alkotmányos követelményt: az állami szervek egy döntés meghozatalát követően csak akkor tagadhatják meg az adott döntés megalapozását szolgáló közérdekű adatok kiadását, ha a konkrét adatok nyilvánossága ténylegesen veszélyeztetné a döntéshozatali eljárás integritását.

Kétségtelen, hogy a bírói gyakorlat a 2004-es alkotmánybírói határozatban foglaltakat, illetve az Avtv. annak megfelelően módosított rendelkezéseit meglehetősen mechanikusan alkalmazta, így sok esetben ténylegesen nem végezte el egy-egy konkrét ügyben a bíróság a nyilvánossághoz fűződő érdek és a döntéshozatal integritásának veszélyeztetése közötti arányossági mérlegelést. Az alkotmányjogi panasz eljárás ugyanakkor immár lehetővé tette, hogy a korábban kimunkált alkotmányos követelményeket egy konkrét bírói döntéssel szemben is számonkérje az Alkotmánybíróság. Ettől függetlenül az ABh1. jelentősége nem elsősorban a szűkebb információszabadsági problémakör horizontján értelmezhető, hanem sokkal inkább abban ragadható meg, hogy egyértelművé vált: az Alkotmánybíróság az információszabadsággal összefüggésben fenntartja az Alaptörvény hatálybalépése előtti alkotmánybírói döntésekben kimunkált tételeket. A határozat igazi súlyát ezen túlmenően az adja, hogy megjelent benne – a későbbiekben az alapjogok korlátozására általánosságban kifejtett – azon elvi tétel, hogy az alapvető jogok korlátozásának az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében megjelenő szükségességi-arányossági tesztje a jogalkotás mellett a jogalkalmazást is köti.

Ezt a határozat az információszabadságra vonatkoztatva a rendelkező részében külön alkotmányos követelményként is megjelenítette, kifejezetten előírva, hogy a közérdekű adat nyilvánosságához fűződő érdeket a bíróságnak minden konkrét esetben össze kell mérnie az adatigénylés megtagadásához fűződő közérdekkel. Ebből az alkotmányos követelményből következett azután a döntésnek az a megállapítása, hogy nem alapozhatja meg a közérdekű adat kiadásának megtagadását, ha egy adathordozón (iraton) belül az adatigénylő számára megismerhető közérdekű adatok mellett számos olyan adat is található, amelynek megismerésére az adatigénylő nem jogosult, hiszen így az adatigénylő számára egyébként megismerhető konkrét adatok tekintetében alkotmányjogi értelemben szükségtelen és/vagy aránytalan az adatigénylés megtagadása.

2.3. Az 5/2014. (II. 14.) AB határozat (ABh2.) ugyancsak a döntés megalapozását szolgáló adatok automatikus nyilvánosságkorlátozásával foglalkozott, de kifejezetten a döntés meghozatalát megelőző időszak tekintetében. Ebben a vonatkozásban a 12/2004. (IV. 7.) AB határozat még megengedő álláspontot foglalt el: általánosságban lehetővé tette, hogy lényegében diszkrecionális alapon dönthesse el az adatkezelő, hogy a döntés meghozatalát megelőző időszakban teljesíti-e a döntés megalapozását szolgáló közérdekű adata irányuló adatigénylést vagy sem. Az ABh2. olyan módon lépett túl ezen az általános megengedésen, hogy az alapjog-korlátozás szük-

ségeségi-arányossági tesztjét alkalmazni rendelte a döntés meghozatalát megelőző időszak vonatkozásában is. A döntés szerint így az adatkezelő a döntés meghozatalát megelőzően is csak akkor jogosult megtagadni az ilyen adatigénylést, ha bizonyítja: a döntéshozatal integritása a konkrét esetben ténylegesen és nagyobb arányban sérülne az adatigénylés teljesítésével, mint amilyen jogsérelmet okoz az adatigénylő számára a nyilvánosság korlátozása. A határozat – a korábbi gyakorlattal összhangban – nem vitatta azt, hogy a döntés meghozatala előtti időszakban nagyobb veszélynek van kitéve a döntéshozatal integritása, mint a döntés meghozatala után, azonban ezt a veszélyt immár nem fogadta el a nyilvánosságot minden további nélkül korlátozó szempontnak. Az adatkezelő számára az adatigénylés megtagadását addig generálisan megengedő szabály ekként az arányossági mérlegelésbe bevont egyik szemponttá vált.

2.4. Ezt követően a 6/2016. (III. 11.) AB határozat (ABh3.) erősítette meg a döntés megalapozását szolgáló adatok nyilvánosságkorlátozásával szemben támasztott alkotmányos követelményeket, miután a Fővárosi Ítéltábla egyik tanácsa azokat teljes egészében negligálva hozta meg döntését a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) egyik vizsgálati jelentésével kapcsolatban. Míg az ügyben első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék alkalmazta ítéletében az alkotmánybírói gyakorlatban kimunkált elveket, kötelezve a KEHI-t a vizsgálati jelentés kiadására, addig az ítéltáblai tanács az előzőekben hivatkozott AB határozatokat megelőző legfelsőbb bírósági eseti döntés alapján a keresetet elutasította, részben arra hivatkozva, hogy azok nyilvánossága a keletkezésüktől számított tíz évig minden további nélkül „kizárt”.

2.5. A három határozat következetesen, azonos elvi alapokból építkezve, dogmatikai zavarra vezető belső kompromisszumok kényszere nélkül fejtette ki úgy általában a közérdekű adatok nyilvánossága mint a konkrét információszabadsági részprobléma tekintetében a jogalkalmazás számára irányadó alkotmányos követelményeket: a konkuráló értékek és érdekek azonosításának és egymáshoz való viszonyításának, valamint az érdemi és hatékony bírói felülvizsgálatnak a kötelezettségét. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy az ABh1. és az ABh2. szűk többséggel, 8:7-es szavazati aránnyal, az utolsó határozat pedig elnöki szavazattal, 7:7-es szavazati aránnyal született meg.

Az első két döntés meghozatalában részt vevő, a többségi határozatot támogató alkotmánybírók közül ugyanakkor négynek is megszűnt a megbízatása az ABh3. meghozatalának idejére, a helyükre megválasztott három új alkotmánybíró közül kettő pedig az alkotmányjogi panasz elutasítása mellett érvelve különvéleményt fűzött a döntéshez. Ahhoz, hogy fennmaradjon az információszabadságot előtérbe helyező alkotmányértelmezés testületen belüli többsége, arra volt szükség, hogy Lenkovics Barnabás és Pokol Béla alkotmánybírók az addig kifejtett álláspontjukat meghaladva támogassák a korábbi alkotmánybírói gyakorlat megerősítését. A véleményváltozásának a legvalószínűbb magyarázata talán az lehet, hogy a megszilárduló alkotmánybírói gyakorlat immár rajtuk múló következetességét fontosabbnak látták, mint a saját korábbi álláspontjuk változatlan fenntartását.

3. A RENDES BÍRÓI GYAKORLAT AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG VONATKOZÁSÁBAN

Az ismertetett alkotmánybíróági határozatokat a rendes bírói gyakorlatban mind a jogi képviselők, mind pedig az ítéletet hozó bíróságok viszonylag gyakran hivatkozzák – nem egy esetben olyan információszabadsági ügyekben is, amelyek nem a döntés megalapozását szolgáló adatokkal függnek össze. Ennek megfelelően a Kúria a Pfv.IV.21.036/2014/5. számon hozott ítéletében e döntések közül az ABh1.-re és az ABh2.-re az információszabadság céljának meghatározásával összefüggésben hivatkozott, a Fővárosi Ítéltábla a 8.Pf.20.619/2014/9. számon hozott ítéletében az üzleti titokkal kapcsolatban az ABh1.-et hivatkozva érvelt a szükségességi-arányossági mérlegelés tekintetében, míg ugyancsak a Fővárosi Ítéltábla a 32.Pf.20.162/2016/7-II. számon hozott ítéletében mindhárom határozatot hivatkozva fejtette ki, hogy egy közérdekű adatnak egy büntetőeljárással való kapcsolata önmagában, az arányossági mérlegelés elvégzése nélkül nem alapozza meg a nyilvánosság előli elzárást. A döntés megalapozására szolgáló adatok nyilvánosságának korlátozásával összefüggésben is számos esetben hivatkozzák az alkotmánybíróági határozatokat, továbbá (akár tételes hivatkozás hiányában is) túlnyomórészt helyesen alkalmazzák a rendes bíróságok.

3.1. Még az ABh1. meghozatala előtt született jogerős ítélet a Nemzeti Földalapba tartozó földrészelek haszonbérbe adására irányuló pályázati kiírásra érkezett pályázatok értékelése során keletkezett iratok kiadása érdekében egy ellenzéki politikus által indított perben. Az adatigénylést a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet egyebek mellett az iratoknak a döntés megalapozását szolgáló jellege miatt tagadta meg. A Fővárosi Törvényszék 70.P.23.379/2012/9. számú ítéletében a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény alkalmazásával a már elbírált pályázatok vonatkozásában helyt adott ebben a részben a keresetnek, külön is kiemelve azt, hogy az állami vagyon hasznosítása során kiemelkedő érdek fűződik ahhoz, hogy „nemcsak maga a végleges döntés, hanem a már meghozott döntés előkészítésére, a döntés kialakítására vezető folyamat is nyilvános legyen, így ezen érdekekkel szemben az alperes csak részletesen megjelölt és bizonyított, a nyilvánosságkorlátozást indokoló körülményekre hivatkozhatna, azonban jelen esetben az alperes ebben a körben csak általánosságokat jelölt meg és feltételezést fogalmazott meg”.

Az ítélet ezen részében az első fokon eljáró bíróság kimondatlanul is a közérdekű adatok megismeréséhez való jog korlátozásának arányosságát vizsgálta a konkrét esetben. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú döntést helybenhagyó, 2.Pf.20.207/2013/4. számon meghozott jogerős ítéletében kifejezetten úgy foglalt állást, hogy az eljáró bíróságnak vizsgálnia kell, hogy az adott ügyben „a nyilvánosság általi megismerés, avagy az alperes zavartalan működése mellett áll-e jelentősebb érdek”. Mivel pedig a pályázati eljárás a nemzeti közvagyon jelentős súlyát képező termőföldekkel volt kapcsolatos, „kiemelkedő érdek fűződik ahhoz, hogy a nyilvánosság megfelelő módon figyelemmel tudja kísérni az állami szervek ilyen vagyontárgyakkal való gazdálkodását”. Ehhez képest az alperesi előadás szerint a pályázatokat „objektív szempontok szerint kell megítélni, ezért a pályázatok elbírálásra előkészítése múltbeli mód-

szérének megismerése nem vezethet az alperes működésének befolyásolásához”. A Kúria Pfv.IV.21.498/2013/5. számon már az ABh1. közzétételét követően hozta meg felülvizsgálati ítéletét, amelyben bár nem hivatkozott az AB döntésére, de az első és másodfokú ítéletben megjelenő arányossági mérlegeléssel egyetértve tartotta fenn hatályában a jogerős ítéletet.

3.2. A Társaság a Szabadságjogokért nevű civil szervezet közérdekű adatként kérte kiadni a Miniszterelnökségtől egyebek mellett a Századvég Politikai Iskola Alapítvány, a STRATEGOPOLIS Kft., valamint a Századvég Gazdaságkutató Zrt. által készített, közpolitikai tárgyú tanulmányokat. Az alperes egyebek mellett arra hivatkozva tagadta meg a tanulmányok kiadását, hogy azok a kormányzati döntéshozatal megalapozását szolgálják. Ezzel kapcsolatban mind az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 5.P.20.378/2013/32. számon hozott ítéletében, mind a Fővárosi Ítéletőzta a 2.Pf.20.086/2015/3/II. számon hozott jogerős ítéletében, mind pedig a Kúria a Pfv. IV.21.535/2015/6. számú ítéletében az ABh1.-re és az ABh2.-re hivatkozva állapította meg, hogy az alperesnek konkrét döntés meghozatalára irányuló eljárás integritásának tényleges veszélyeztetését kellett volna bizonyítania ahhoz, hogy alappal tagadja meg a döntés megalapozására irányuló jelleg miatt az igényelt közérdekű adatok kiadását. Ennek a bizonyítási kötelezettségének az alperes nem tett eleget, ezért az ügyben született ítéletek egybehangzóan kötelezték a tanulmányok kiadására a Miniszterelnökséget.

3.3. Ugyancsak a Társaság a Szabadságjogokért kérte egy KEHI-vizsgálatot elrendelő kormánydöntés vagy miniszterelnöki, illetve miniszteri utasítás közérdekű adatként való kiadását a KEHI-től. A hivatal egyebek mellett arra hivatkozva utasította el az adatigénylés teljesítését, hogy a vizsgálat elrendelése a vizsgálatot lezáró jelentés mint döntés megalapozását szolgálja, ezért annak kiadásáról lényegében diszkrecionálisan dönthet az adatkezelő. Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 33.P.24.148/2014/8. számú ítéletében a keresetnek helyt adott, kimondva, hogy „[m]aga a döntés előkészítés elvégzésére vonatkozó utasítás, olyan önálló döntés, amely nem minősül döntés előkészítő adatnak, az jogi értelemben független a döntés előkészítésre vonatkozó adatoktól”. Rámutatott arra is az elsőfokú bíróság, hogy ha az adott ügyben a vizsgálati jelentést az alperes nyilvánosságra hozta, akkor az annak elrendeléséről szóló döntés nyilvánossága egyébként sem korlátozható a döntéshozatali eljárás integritása miatt.

A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéletőzta 8.Pf.20.601/2015/3. számon hozott ítéletében ebben a vonatkozásban osztotta az elsőfokú ítélet jogi álláspontját, de egyebekben a KEHI adatkezelői minőségét nem látta megállapíthatónak, ezért a keresetet elutasította. A jogerős ítélet és a Kúria felülvizsgálati döntésének meghozatala között született meg az ABh3., amelyet a legfőbb bírói fórum a Kúria Pfv.IV.20.517/2016/8. számon hozott ítéletében már kifejezett hivatkozás mellett alkalmazott is, úgy a döntés megalapozását szolgáló adat ilyen jellege, mint az adatkezelői minőség vonatkozásában. A felülvizsgálati ítélet így az ABh3.-ban foglaltakra is figyelemmel hatályon kívül helyezte a jogerős ítéletet e, a KEHI-t az igényelt közérdekű adat kiadására kötelező elsőfokú ítéletet pedig hatályában fenntartotta.

3.4. A Fővárosi Törvényszék 8.P.21.761/2015/7. számon hozott ítéletet abban a közérdekű adat kiadására irányuló ügyben, amelyben az adatigénylő a pszichoaktív anyaggá minősítési eljárás során keletkezett előzetes szakmai értékelések vizsgálatát, a kockázatértékeléséhez bekért szakértői válaszlapokat és a kockázatértékelés eredményeit összefoglaló dokumentumokat kérte kiadni. Az elsőfokú ítélet kifejezetten hivatkozta az ABh1.-ben megjelenő szükségességi-arányossági mérlegelést annak eldöntése során, hogy a döntés meghozatalát (a pszichoaktív anyaggá minősítést) követően elzárhatók-e a nyilvánosság előtt az annak megalapozását szolgáló szakértői anyagok. Ennek keretében hangsúlyosan utalt a bíróság arra, hogy a keresetnek való helyt adás esetén „olyan információk válhatnak széles körűvé, mely szerint az egyes, utólagosan közegészségügyre veszélyesnek minősített szerek előzetes értékelésének részletes természettudományos és társadalomtudományi szempontjai pontosan melyek, mi alapozza meg minősítésüket”. Ezért a bíróság „elfogadta az alperesi védekezés által valószínűsített veszélyeztetés azon irányát, hogy a kért adatok nyilvánossága esetén a (későbbi) belső értékelési mechanizmusok válhatnak akár szubjektív akár objektív alapon befolyásolhatóvá, illetve változhatnak meg, ezzel az alperes zavartalan működése nehezülhet el, a kitűzött célok torzulhatnak”. Mindezeket az érveket az elsőfokú bíróság abban a kontextusban értékelte, hogy a későbbi döntés-előkészítés integritásának veszélyeztetése egyben további alkotmányos értéket, „az egyéni és a közösségi egészséget” veszélyeztetné.

Rámutatott arra is a bíróság, hogy a kiadni kért közérdekű adatok megismerésének hiányában is van lehetősége mind a felperesnek, mind a szakmai és a széles értelemben vett közönségnek is arra, hogy egyebek mellett a társadalmi egyeztetésen keresztül a pszichoaktív anyaggá minősítési eljárás döntéshozatalába szakmai érvekkel bekapcsolódjon. Az így elvégzett arányossági mérlegelést a Fővárosi Ítéletábrla a 2.Pf.21.192/2015/4/II. számon hozott jogerős ítéletében az alkotmánybírószági határozatokra való hivatkozás mellett is helybenhagyta, külön kiemelve a kiadni kért közérdekű adatok és az érintett döntéshozatali eljárás speciális jellegét annyiban, hogy „a szakértői vélemény nyilvánosságra kerülése esetén az adott szakértőt kialakított álláspontja miatt akár szakmai oldalról, akár különböző társadalmi csoportok részéről is támadás érheti, sőt a szakvéleménye miatt a pszichoaktív, pszichotróp szereket terjesztő bűnözői csoportok nyomásgyakorlása alá is kerülhet. A pszichoaktív, pszichotróp szerek illegális értékesítése a bűnözői körök számára közismerten jelentős pénzforrást biztosít, így – miután az alperes szakértőinek döntései ezen bűnözői csoportok által értékesített anyagok forgalmazását egyértelműen érintik, befolyásolják – a szakértői feladatokat ellátó személyek befolyásolásának veszélye reális lehetőség.” Az ítéletábrlai határozatot a Bírósági Döntések Tárában BDT 2016.3506. szám alatt is publikálták, külön kiemelve, hogy a közérdekű adat kiadására irányuló perekben az alapjogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági mérlegelést az eljáró bíróságnak a konkrét esetet illetően is el kell végeznie.

3.5. Egy nagy visszhangot kiváltó ügyben az adatigénylő a Kúriától kérte a devizaalapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekben felmerült egyes elvi kérdésekről szóló 6/2013. PJE határozat meghozatalára vezető eljárás során felkért, szakmai és civil szervezetek vagy személyek véleményével kapcsolatos adatoknak,

valamint maguknak a véleményeknek a kiadását. A Fővárosi Törvényszék 70.P.24.522/2015/4. számú ítéletében a keresetet elutasította, hivatkozva arra, hogy nem is kell elvégeznie a döntés megalapozását szolgáló adatok nyilvánosságával kapcsolatos mérlegelést, mivel a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény szerint a jogegységi tanács ülése nem nyilvános, ezért az azon megvitatott külső vélemények sem lehetnek nyilvánosak.

Ezzel ellentétes következtetésre jutott ugyanakkor a Fővárosi Ítéltábla a 32.Pf.20.510/2016/6-II. számon hozott jogerős másodfokú ítéletében, amikor kötelezte a Kúriát a külső véleményekkel kapcsolatos adatigénylés teljesítésére. Az ítéltábla nem értett egyet azzal az elsőfokú ítéletben kifejtett állásponttal, hogy a jogegységi tanács ülésének zárt jellege az ott megtárgyalt vélemények nyilvánosságát automatikusan korlátozná, ezért elvégezte a döntés megalapozását szolgáló adatok nyilvánosságkorlátozásával kapcsolatos mérlegelést. A jogerős ítélet kifejezetten az ABh3.-ra való hivatkozással állapította meg azt, hogy az alperes csak általánosságban, konkrét bizonyítás nélkül hivatkozott arra, hogy a külső vélemények nyilvánosságra hozatala a jövőre nézve veszélyeztetné a kúriai döntéshozatal integritását, ezért „a nyilvánosság-korlátozási okra való formális hivatkozás [...] a korlátozás tartalmi indokoltságának kétségtelen bizonyítása nélkül a közérdekű adatok megismeréséhez való jog alaptalan, s így szükségtelen korlátozásának minősül”.

A Kúria Pfv.IV.21.749/2016/9. számú határozatában a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet kismértékben megváltoztatva csak a Kúria által feltett kérdések és a külső véleményt adó szervezetek nevének kiadására kötelezte – önmagát. A felülvizsgálati ítélet a jogerős határozattal értett egyet annyiban, hogy a bíróságnak az alkotmánybírósági gyakorlatra is figyelemmel lévő arányossági mérlegelést el kell végeznie a döntés megalapozását szolgáló jellegre való hivatkozással összefüggésben, így a jogegységi tanács ülésének zártsága önmagában még nem alapozza meg a kiadni kért adatok nyilvánosságának korlátozását. Az arányossági mérlegelésen belül azonban a Kúria nem tartotta szükségesnek (és lehetségesnek sem) annak részletes és tételes bizonyítását, hogy az adat kiadása mennyiben befolyásolná az alperes törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen, külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését. A legfőbb bírói szerv szerint, mivel ezek a veszélyek jövőbeliek, ezért elegendő „objektív szemléletmód alapján” vizsgálni, hogy okszerűnek tekinthetők-e az adatigénylés megtagadását megalapozó feltételezések. Ebből a szempontból pedig perdöntőnek tekintette a Kúria, hogy a külső vélemények tartalmának nyilvánosságra kerülése „a jövőre nézve elriaszthatná a külső véleményt adókat a további vélemények adásától, figyelemmel arra is, hogy felfokozott érzelmekkel járó kérdésekben nem kizárt a szerzőkkel kapcsolatos atrocitás bekövetkezése sem”. A Kúria felülvizsgálati döntésével szemben a felperes alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelynek elbírálása IV/01079/2017. számon még folyamatban van.

3.6. Összefoglalva megállapítható, hogy a döntés megalapozását szolgáló adatokkal összefüggésben a bíróságok – akár kifejezetten hivatkozva, akár csak ténylegesen – szinte mindig elvégzik a közérdekű adatok megismeréséhez való joggal kapcsolat-

ban az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből és 28. cikkéből fakadó szükségességi-arányossági mérlegelést, amelynek során a konkuráló alkotmányos érdekeket tipikusan jól azonosítják, illetve azokat összemérik egymással. Természetesen az arányossági mérlegelés eredménye az egyes konkrét esetekben vitatható, azonban elmondható, hogy inkább több, mint kevesebb következetességgel a rendes bírói gyakorlat követi az alkotmánybírósági határozatokban kifejtett alkotmányos követelményeket.

4. A KÉPMÁSHOZ VALÓ JOG

A képmáshoz való jognak a véleménynyilvánításhoz való joggal és a sajtószabadsággal való viszonya régóta húzódozó vitakérdés mind a jogalkalmazásban, mind a jogtudományban.

A bírói gyakorlat túlnyomó része a kérdést nagyon sokáig kizárólag a polgári jog hagyományos dogmatikája alapján közelítette meg: a bírói gyakorlatban kimunkált tömegfelvétel mellett csak a *Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény* (rPtk.) 80. § (2) bekezdése szerinti nyilvános közszereplésről készített fényképek esetében ismerte el, hogy az érintett hozzájárulása nélkül is készíthető és hozható nyilvánosságra fényképfelvétel. A bírói gyakorlat a nyilvános közszereplés fogalmát ezen belül is a lehető legszűkebben, az egyén önkéntes elhatározásán, autonóm döntésén alapuló olyan politikai, társadalmi, művészeti tevékenységként, megnyilvánulásként értelmezte, amelyet egy meghatározott cél, szűkebb vagy tágabb értelemben a helyi közösség vagy a társadalom életének befolyásolása érdekében fejt ki. A véleménynyilvánítás szabadságának és a sajtószabadságnak a szempontjait a bírói gyakorlat lényegét tekintve negligálta, nem is vonta a polgári jogi értékelés körébe.

4.1. Az elmúlt években számos ítélet született a nyilvános területen intézkedő rendőrök képmásának a sajtóban való megjelentetésével kapcsolatban. A rendőri intézkedésre vagy biztosításra okot adó jelenkori események természetes módon kerülnek a nyilvánosság figyelmének középpontjába, és az ezekről készített fényképfelvételeken óhatatlanul feltűnik a szolgálatot teljesítő rendőrök képmása is. A sajtó egy része ezeket az arccokat több-kevesebb következetességgel kitakarta, ami azonban befogadói oldalról a fényképfelvétel mint kommunikációs forma értékét értelemszerűen csökkenti. Más sajtóorgánumok – akár illusztrációként, akár a fotóriport sajátosságai szerint – úgy tettek közzé szolgálatot teljesítő rendőrökről fényképet, hogy nem torzították el azon az arcukat. Mindez, részben sikerdíjra utazó ügyvédeknek köszönhetően, számos személyiségi jog pert eredményezett, amelyeket a kiadók nagyrészt elveszítettek, és jellemzően néhány százezer forintos nem vagyoni kártérítést/sérelemdíjat kellett fizetniük az érintett rendőröknek. A Kúria 1/2012. BKMPJE határozatával jogegységi határozatban erősítette meg ezt az uralkodó, kizárólag a polgári jogi dogmatika talaján álló, az alkotmányos szempontokat lényegében nélkülöző joggyakorlatot.

4.2. Ebben a jogi környezetben született meg az egyik kiadó alkotmányjogi panasz nyomán a 28/2014. (IX. 29.) AB határozat (ABh4.), amely általános megállapításával alapvetően új irányt kívánt szabni a képmáshoz való jog bírósági gyakorlatának. A határozat ugyan a szolgálatot teljesítő rendőrökkel összefüggésben, de általános

érvénnyel szögezte le, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett alkotmányos helyzetéből következően „a nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik”. Külön is utalt a döntés arra, hogy a fényképfelvételnek az érintett engedélye nélküli közzétehetősége nem szűkíthető le a közszereplő/nem közszereplő ellentétpárra, hanem a közlés tartalmi kontextusát, a közügyekről való tájékoztatáshoz való kapcsolatot kell meghatározónak tekinteni.

Az alkotmányjogi szempontokat és a polgári jogi dogmatikát a határozat a Ptk.-nak az alkotmányos rendre utaló generálklauzulájának, valamint az Alaptörvény 28. cikkének felhasználásával próbálta összebékíteni. Mindez azonban inkább csak tételszerűen, kifejezett és részletes dogmatikai levezetés nélkül szerepel a határozatban. A döntés a véleménynyilvánítás szabadsága és a képmáshoz való polgári jogi jogosultságot megalapozó alapvető jogok (a magánszféra védelme, önrendelkezés) közötti arányossági mérlegelést ugyan előírja a rendes bíróságok számára, azonban ennek szempontjai csak elszórva találhatók meg a határozat különböző részeiben. Igazából hiányzott a határozatból egy olyan egyértelmű, a dogmatikai alapoktól induló sorvezető a rendes bíróságok számára, amely – más AB-döntésekhez hasonlóan – az egyes jogalkalmazási lépéseket világos alaptörvényi vagy törvényi alap megjelölése mellett sorba vette volna. Fájóan hiányzik például a határozat érveléséből az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése, vagyis a szükségesség-arányosság teszt kifejezett alkalmazása, ami pedig az alkotmánybírói gyakorlat szerint a hasonló alapjogi érintettségű ügyek helyes megoldásának kulcsfontja a jogalkalmazás számára is. Miközben a döntés az arányossági mérlegelés végeredményét elég pontosan és meglehetősen részletesen tartalmazza, az érvelés egészének dogmatikai alapjai kifejtetlenek, valamint hiányoznak a levezetés egyes logikai láncszemei. Mindez azért sajnálatos, mert a határozat az utóbbi évtized két jogág között fennálló egyik legélesebb elvi konfliktusának feloldására kívánt vállalkozni.

4.3. Az ABh4. meghozatalát követően a Kúria a korábban hivatkozott jogegységi határozatát néhány hónapon belül a 1/2015. BKMPJE határozattal hatályon kívül helyezte. A rendes bíróságok azonban a folyamatban levő ügyekben mind a jogegységi határozat hatályban léte alatt, mind pedig azt követően lényegét tekintve ellenálltak az ABh4. érvelésének, és a végeredményt tekintve változatlan tartalommal élt tovább a sajtószabadságot erősen megszorító gyakorlat.

Ez az ellenállás olyan mértéket öltött a rendes bíróságok részéről, hogy az ABh4. alapjául szolgáló ügyben a jogerős ítélet megsemmisítését követő megismételt eljárás során mind a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.112/2015/4/I. számú ítéletében, mind a Kúria az azt hatályában fenntartó, Pfv.IV.20.121/2016/3. számon hozott felülvizsgálati döntésében változatlanul megállapította a képmáshoz való jog sérelmét, sőt a Kúria ezt az ítéletét elvi bírósági határozatként tette közzé, amelytől elvileg még a Kúria másik tanácsa is csak akkor térhet el, ha jogegységi határozat meghozatalát kezdeményezi. A két rendes bírói fórum ugyan formálisan kísérletet tett az Alkotmánybírói határozatában megjelenő szempontok értékelésére, azonban ezt szigorúan csak a hagyó-

mányos polgári jogi dogmatika keretei között tette meg, anélkül, hogy az AB határozat érdemét követte volna.

A Fővárosi Ítéletábla a megismételt eljárásban hozott ítéletében elismerte, hogy a közterületen tartott demonstráción biztosítási feladatokat ellátó rendőrök esetében a magánszféra sérelme nem merülhet fel a képmásuk közzétételével, hiszen a feladatteljesítés gyakorlatilag kizárja, hogy az ott végzett tevékenység a magánélet körébe tartozzon. Az ítéletábla ugyanakkor a saját képmás feletti rendelkezést mint az önrendelkezés egyik speciális esetét a szolgálatot teljesítő rendőrök esetében is a véleménynyilvánítási szabadság legitím korlátozási okának tekintette. Az alapjogi korlátozás szükségességi oldalát tekintve tehát az ítéletábla helyesen azonosította a konkuráló alapjogokat: a véleménynyilvánítás szabadságát egyfelől, az önrendelkezési jogot másfelől. A két alapjog egymáshoz való viszonyának a konkrét esetben való összemérése, vagyis az arányossági mérlegelés elvégzése azonban ténylegesen elmaradt az ítéletben: csak annyit rögzített a határozat, hogy a demonstrációról való tudósításhoz nem volt elengedhetetlenül szükséges a rendőrök képmásának bemutatása, ezért minden további vizsgálat nélkül megállapította a képmáshoz való jog sérelmét. Ez az érvelés azonban nem elégti ki az arányossági mérlegelés alkotmányjogi követelményét, mivel nem összemérte a sajtó (és ezáltal a nyilvánosság) oldalán elszenvendő hátrányt az érintett rendőrök által elszenvedett sérelemmel, hanem a rendőri oldal sérelme nagyságának mérlegelése nélkül, önmagában a nyilvánosság érdekei sérelmének feltételezett alacsony volta miatt megállapíthatónak látta a jogsértést.

Ebben az ítéleti érvelésben a polgári jogi dogmatikának az a felfogása köszön vissza, hogy a személyiségi jogok abszolút szerkezetűek: kifejezett megengedő szabály hiányában a megsértésük mindenki számára tilalmazott. Az ítéletábla erősen vonakodott attól, hogy alkotmányjogi érvelést használjon fel a polgári jogi jogvita eldöntése során, mivel álláspontja szerint azzal „a polgári jog rendelkezéseire alapított igények teljes egészében relativizálnának a más jogág szabályainak érvényesülése miatt, holott a perben megállapított tényállás alapján a magánjog szabályai alkalmazhatók”.

A Kúria ezt az érvelést teljes egészében elfogadva tartotta fenn hatályában a megismételt eljárásban hozott ítéletáblai határozatot. A legfőbb bírói fórum az ABh4.-et megszorítóan értelmezve úgy foglalt állást, hogy csak az minősül az ABh4. szerinti, közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódó, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatáshoz kötődő fényképfelvételnek, amely „az esemény hű illusztrálásához tartozik és a konkrét cselekvőség – aktív intézkedés, vagy éppen az intézkedési kötelezettség képi megjelenítésből megállapítható nyilvánvaló elmulasztása – indokolta teszi, ezáltal a fényképfelvétellel közölt tartalom a tudósítás tárgyát képező eseménnyel összefüggő, hírértékű információt hordoz”. Mivel pedig a konkrét esetben csak a rendőri jelenlétet mutatta be a fénykép, „a sérelmezett ábrázolási módot semmilyen társadalmi igény nem indokolja. A dokumentált fényképfelveledek semmilyen többlet információt nem nyújtanak ahhoz a köztudomású tényhez képest, hogy a rendvédelmi szakszervezetek tüntetésén – mint általában a tömegrendezvényeken, demonstrációkon – szolgálatot teljesítő rendőrök biztosították a helyszínt. Az egyedi beazonosításra alkalmas fényképfelveledeknek az eseményről tudósító, közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás szempontjából jelentősége nincs. Ezért a perben

kifogásolt képfelvételeknek a szolgálatot teljesítő rendőrök arcképmásával való nyilvánosságra hozatala öncélú.” A Kúria tehát ugyancsak nem tartotta szükségesnek, hogy az arányossági mérlegelésbe bevonja a rendőri oldalon a fénykép közzétételével esetlegesen bekövetkezett érdeksérelem mértékét, hanem – hasonlóan az ítéletáblai érveléshez – önmagában azért megállapította a személyiségi jog megsértését, mert nem elég súlyos a fénykép közzétételéhez fűződő alapjogi igény.

4.4. Az Alkotmánybíróság – az alkotmányjogi panaszok a bírói ítéletekre való 2012-es kiterjesztése óta példátlan módon – három újabb határozatában, így a 16/2016. (X. 20.) AB határozatban és a 17/2016. (X. 20.) AB határozatban is kénytelen volt megerősíteni az ABh4. elvi tételeit.

Külön is figyelemre méltó a harmadikként meghozott 3/2017. (II. 21.) AB határozat (ABh5.), amely az ABh4. nyomán megismételt eljárás során a polgári perben született, az előzőekben elemzett ítéletáblai és kúriai ítéletet semmisítette meg. Ebben a határozatában az Alkotmánybíróság tőle szokatlan keménységgel kritizálta a Fővárosi Ítéletáblát és a Kúriát arra figyelemmel, hogy a megismételt eljárásban ténylegesen nem követték az ABh4. jogértelmezését. A három újabb döntésben az alaphatározat elvi tételeinek megerősítése mellett az Alkotmánybíróság már sokkal zártabb, az alkotmányjogi dogmatika szilárd talaján álló érveléssel támasztotta alá a bírói ítéletek megsemmisítését. Az ABh5.-ben a testület kifejezetten előírta az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági mérlegelésnek a konkrét polgári jogi jogvitára nézve történő elvégzését, ennek során pedig a rendőri oldalon bekövetkező érdeksérelem nagyságának az arányossági mérlegelésbe való bevonását. Ezt fogalmazta meg úgy a határozat, hogy mindaddig, amíg a fényképfelvétel nyilvánosságra hozatala nem ütközik „az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelembé” (például „a hivatása gyakorlása során megsérült rendőr szenvedésének bemutatása esetén”), addig az intézkedő rendőr oldalán a jogsérelem nem olyan mértékű, hogy igazolhatná a jelenkor eseményeiről való tájékoztatásra kiterjedő véleménynyilvánítási szabadság korlátozását.

4.5. A három újabb döntés meghozatala óta ugyan még csak rövid idő telt el, de úgy tűnik, hogy a rendes bírói gyakorlat immár követni kezdi az ABh4.-ben megfogalmazott elvi tételeket.

A korábbi, szigorúan a polgári jogi dogmatika talaján álló bírói gyakorlat lassú változását már a Kúriának az ABh5. meghozatala előtt, Pfv.IV.21.840/2015/5. számon meghozott felülvizsgálati ítélete is előre jelezte. Ebben a határozatban a testület – az alsóbb fokú ítéleteket megváltoztatva – egy egykori politikusról a vele szemben folytatott büntetőeljárás során készített, öt vezetőszáron, megbilincselve ábrázoló fotónak az adott büntetőeljárásról tudósító cikkel kapcsolatos közzététele miatt indított keresetet utasított el. Az ítélet kifejezetten hivatkozik az ABh4.-re, megállapítva, hogy „a közszereplő felperesnek közszereplői tevékenysége kapcsán vele szemben folytatott büntetőeljárás [...] egyértelműen közérdeklődésre számot tartó olyan esemény volt, amelyről a sajtószervek jogosultak voltak objektív módon beszámolni. [...] A felperes a képen öltönyben látható, a bilincs, illetve a vezetősíj közvetlen rátekintéssel nem észlelhető külső, objektív szemlélet szerint. A felvétel tehát a felperest nem megalázó helyzetben mutatja be [...] A jelen esetben összességében a közérdeklődésre szá-

mot tartó eseményről való tudósítás joga és lehetősége elsőbbséget élvez a felperes képmás védelméhez fűződő jogához képest, figyelemmel arra is, hogy a képmással illusztrált tudósítás a felperes közszereplői tevékenységével hozható összefüggésbe.” Ezzel az ítéleti érveléssel a Kúria tartalmilag az ABh4.-ben előírt arányossági mérlegelést végezte el, anélkül azonban, hogy ezt kifejezetten az alkotmányjogi dogmatika talaján állva tette volna. Eredményét tekintve azonban mind a konkuráló értékek azonosítása, mind pedig azok egymással való összemérése megfelelt a szükségesség és az arányosság konkrét esetben való vizsgálatára irányuló alkotmányos elvárásnak.

A két 2016-os alkotmánybírói határozat után, de még az ABh5. közzététele előtt döntött a Kúria egy másik, a képmáshoz való joggal összefüggő ügyben. Az eset lényege szerint a Gój Motoros Egyesület egyes tagjait és házastársaik/élettársaik egy magyar európai parlamenti képviselő a képviselői kerete terhére, tehát közpénzből vendégül látta Brüsszelben, ahol meglátogatták az Európai Parlament épületét is, amelynek során csoportkép készült a látogatókról. Ezt a fényképet a Gój Motoros Egyesület nyilvános Facebook-oldalán közzétették, ahonnan átvéve a fotót több sajtótermék is leközölte. Három, közszereplőnek vitathatatlanul nem minősülő élettárs emiatt keresetet indított a képmáshoz való joguk megsértése miatt, amelynek az első- és másodfokú bíróság a korábbi bírói gyakorlatba illeszkedő érveléssel helyt is adott. A Kúria azonban a Pfv. IV. 20.783/2016/5. számon hozott felülvizsgálati ítéletében elutasította a keresetet, ráadásul ezt a határozatát BH 2017.86. számon eseti döntésként is közzétette. A legfőbb bírói szerv az ABh4. elvi jelentőségét elismerve arra alapította határozatát, hogy az adott ügyben a közvéleménynek az utazásról való tájékoztatásához fontos közérdek fűződik, a fénykép pedig ábrázolásmódját tekintve nem sértő a felperesekre nézve, ezért az arányossági mérlegelés során a közvélemény tájékoztatásához fűződő érdek erősebb a felperesek önrendelkezési joga körébe tartozó képmásvédelemnél. Ebben az ítéletben is megfelelően azonosította a Kúria a konkuráló alkotmányos értékeket, és azokat egymással összemérve az arányossági mérlegelést is az alkotmánybírói gyakorlatban foglaltak szerint végezte el.

5. ÖSSZEGZÉS

Összességében azt kell megállapítanunk, hogy a rendes bíróságok mindkét esetcsoportban, mind az információszabadság egyik részproblémája, mind a képmáshoz való jog tekintetében – döccenőkkel ugyan, de – végső soron alkalmazzák az alkotmánybírói esetjogban megjelenő alkotmányértelmezés elveit. Azt, hogy minderre a közérdekű adatok védelmével összefüggésben simábban sor kerülhetett, több tényező is magyarázhatja.

Először is az információszabadsági ügyek alapvetően közjogi természetűek, még akkor is, ha ezek a perek is a polgári bíróság hatáskörébe tartoznak. A képmáshoz való joggal ellentétben ezért ezen a jogterületen nem merült fel a két jogág eltérő dogmatikai megközelítése közötti konfliktus, ami nyilvánvalóan megkönnyítette az eljáró polgári ügyszakos bírák számára is az alkotmányjogi követelmények alkalmazását.

Másfelől a döntés megalapozását szolgáló adatok esetében – de az információsza-
badság más részterületein is – egyáltalán nem volt előzmények nélküli az ABh1. által
részletesen kifejtett arányossági mérlegelés elvégzésének kötelezettsége. A 12/2004.
(IV. 7.) AB határozat és az Avtv. annak nyomán elfogadott módosítása a döntés meg-
alapozását szolgáló adatok esetében a döntés meghozatala utáni időszak vonatkozá-
sában eleve a bíróságok feladatává tette a konkuráló alkotmányos értékek közötti ará-
nyossági mérlegelés elvégzését, de ehhez hasonló mérlegelést írt elő a rPtk. 81. § (2)
bekezdése a közpénz felhasználásával kötött szerződésekkel kapcsolatos üzleti titkok
megismerhetőségével kapcsolatban is. Ezeknek a törvényi szabályok immár évtizedes
joggyakorlata lehetővé tette az adott ügytípusban az arányosság mérlegelésnek ítél-
kezési rutinná válását.

Harmadrészt az ABh4.-hez képest az Abh1., az ABh2. és az ABh3. sokkal egyértel-
műbben vezette le azokat a jogalkalmazási lépéseket, amelyek a jogalkalmazó bírósá-
gok számára lehetővé teszik, hogy az Alaptörvénnyel összhangban álló módon értel-
mezzék a konkrét ügyben irányadó jogszabályokat. Éppen ezért voltak könnyebb
helyzetben a rendes bíróságok, amikor az Alkotmánybíróság által megkövetelt jogal-
kalmazási elveket az információsza-
badság vonatkozásában kellett beépíteniük az ítél-
kezési tevékenységükbe.

Mindebből elsősorban az a tanulság adódik, hogy az Alkotmánybíróság és a ren-
des bíróságok közötti „párbeszéd” kezdetben óhatatlanul nehézségekbe ütköz-
het, azonban végső soron a bírói ítéletek megsemmisítésére hatáskörrel rendelkező
Alkotmánybíróságnak vannak eszközei arra, hogy a határozataiban foglaltak érvé-
nyesülését kikényszerítse. Ennek során azonban a testületnek kiemelkedő figyelmet
kell fordítania arra, hogy döntéseinek következetességével, dogmatikai tisztaságával
és kellő mélységű indokolásával megfelelő zsinórmértéket tudjon adni a rendes bíró-
ságok számára.

Az eredeti megjelenés helye:

Az Alaptörvény érvényesülése a bírói gyakorlatban III.

Alkotmányjogi panasz – az alapjog-érvényesítés gyakorlata

(Budapest: HVG-ORAC 2019) 250–264.